

Azerbaycan müzik folklorünün çeşitliliği bağlamında Nahçıvan bölgesinin düğün ritüelinin incelenmesi

Günay Mammadova

Doç.Dr., Müzikolog, Nahçıvan Devlet Üniversitesi, Nahçıvan, Azerbaycan.
Email: gunaymammadova6565@gmail.com ORCID: 0000-0002-6072-7135

DOI 10.12975/rastmd.20221031 Submitted June 28, 2022 Accepted August 23, 2022

Öz

Bu makalenin amacı Azerbaycan müzik folklorünün önemli öğelerinden biri olan düğün törenlerinin Nahçıvan yöresine ait özelliklerinin kültürel ve müzikal açıdan incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma modeli, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ve doküman analizi tekniklerine uygun olarak tasarlanmıştır. Düğün türkülerinin derlenmesi ve Sibelius Music Notation Software programı ile nota analizleri yapılmıştır. Araştırmada, Nahçıvan bölgesinin seçilmesinin nedeni bölgenin folklorik özellikleri açısından zengin içeriğe sahip olması ve folklorik doğasının korunmasıdır. Araştırmada veri toplama araçları olarak ilgili dokümanlar ve görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada Nahçıvan düğün ritüelinin öğeleri ve müzikal özellikleri ilgili kaynaklar ve görüşmeler ışığında sunulmuştur. Düğün ritüelinin unsurlarından icra edilen eserler müzikal açıdan analiz edilmiştir. Nahçıvan yöresi düğünlerinde; kız beğenme, söz kesme, elçilik, nişan, bayramlık, kız düğünü, kına gecesi, erkek düğünü, duvak töreni, el öpme aşamaları bulunmaktadır. Yalılı Dansı, yörenin önemli bir müzikal sembolüdür. Bu dans topluca yapılır, çeşitliliği ve dans ezgileri kendine özgüdür. Düğünlerde kültürel aktarımla günümüze kadar gelen oyunlar Köçeri, Tanzara, Tello, Galadan-galaya, Urfanı'dır. Araştırmada, Hakişta, Gülüm Hey, Kına Gecesi ve Gelin Uğurlama türkülerinin nota analizleri yapılarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

düğün müzikleri, düğün ritüeli, müzik folklorü, Nahçıvan Yöresi

Giriş

Her milletin eski geleneklerini ve kültürünü anlatan ulusal değerleri ve folkloru vardır. Halkların soykökünü ve etnokültürünü incelemek için folklorüne atıfta bulunarak fikir sahibi olmak mümkündür. Dünyanın en kadim milletlerinden biri olan Azerbaycan halkı milli geleneklerini ve folklorünü korumuş ve nesilden nesile aktarmıştır. Günümüzde folklor çalışmaları sosyal bilimlerinden önemli konularından biridir. Çünkü modern zamanda toplum geliştikçe, gelenekler ve alışkanlıklar değişip yenilenmekte, doğal olarak yeni gelenekler hayatımıza girmektedir. Bu durum folklorün giderek unutulmasına ve milli köklerden uzaklaşılmasına yol açabilmektedir. Bu nedenle geleneklerimizi korumak ve gelecek nesillere aktarmak için folklor örneklerinin araştırılması ve yayınlanması çok önemlidir. Bu çalışmada, zengin bir kültürel mirasa olan Nahçıvan bölgesinde düğünlerde icra edilen müzik, gelenek ve

görenekler ele alınmıştır.

Nahçıvan Bölgesi Hakkında

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti, 1924 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti bünyesinde kurulmuştur. Nahçıvan'ın başkenti çok eski geleneklere ve asırlık bir tarihe sahiptir. Nahçıvan topraklarının batısı Türkiye Cumhuriyeti ile sınır komşusudur ve bu nedenle bazı geleneklerde benzerlikler vardır. Kafkasya'nın güneydoğusunda yer alan Nahçıvan, Araz nehrinin sol kıyısına yakındır. Nahçıvan topraklarında yapılan arkeolojik kazılar, ilk insanların 500-300 bin yıl önce yerleştiğini kanıtıyor (web 1). Nahçıvan dağlık bir bölgede yer alır ve sert bir iklime sahiptir. Nahçıvan topraklarında çok eski tarihi eserler vardır ve bunlar kültürün bir parçası olarak korunmaktadır. Nahçıvan toprakları coğrafi olarak Azerbaycan'dan uzak olduğu için sosyo-ekonomik ilişkilerde Türkiye Cumhuriyeti ile daha çok ilişkilidir.

Fotoğraf 1. Nahçıvan haritası ve manzaralar (web 2)

Nahçıvan Yöresi Müzik Folklornde Düğün Ritüeli

Bu kadar eski bir tarihe sahip olan Nahçıvan'ın çok eski gelenekleri vardır ve bu özellikler kültür alanına da yansımaktadır. Yazının konusu olarak verdiğimiz Nahçıvan düğün törenlerinin kadim geleneklere sahip olması buradan kaynaklanmaktadır. Nahçıvan'ın düğün törenleri eski geleneklere sahip olmasına rağmen, müzikologlar ve etnomzikologlar tarafından aratırılmamıtır. Nahçıvan düğün törenlerine sadece Azerbaycan düğünlerinin araştırılması bağlamında yaklaılmıtır. Azeri müzikolog Samira Azizova, Azerbaycan düğün törenlerini araştırırken Nahçıvan'da düzenlenen törenlere değindi ancak ayrıntılı bir inceleme yapmamıştır. Azizova'ya göre: "Düğün töreni folkloru, Türkçe konuşan halklar da dahil olmak üzere Azerbaycan halkının ortak genetik kökenlerini ve tören kültürünün gelişiminin tipolojik dzenliliklerini ortaya çıkarmaya hizmet eden bir faktördür." (Azizova, 2017: 25). Bu nedenle sunulan makale bu alandaki ilk bilimsel yaklaşımdır. Nahçıvan'da yaşayan insanlar eski geleneklere çok bağlılar ve bu nedenle modern zamanlarda bile birçok geleneği sürdürmeye çalışıyorlar. Nahçıvan düğünlerinde söylenen müzik ve Ŗarkıların kökleri eski örneklere dayanmaktadır. Düğün töreninin aşamaları bile eskisi gibi tutulmuştur. Nahçıvan düğünlerine çok sayıda insan katılır. Nahçıvan bölgesinin

orta kesimlerinde düğünler karma bir Ŗekilde yapılır, yani erkekler ve kadınlar birlikte katılırlar. Kırsal kesimde kadınlar ve erkekler törene ayrı ayrı katılırlar. Nahçıvan bölgesinde yapılan düğün törenlerine ait resimlerin internette çok az olduğunu da belirtmek gerekir. Bu aynı zamanda nüfusun dŖnce tarzıyla da ilgilidir ve internette resim yayınlamayı sevmezler. Bu nedenle makalede kullanılan bazı fotolar yazarın aile albümüne dayanmaktadır.

Fotoğraf 2. Nahçıvan'da düzenlenen nikah törenine gelin ve damadın giriŖi (web 3)

Nahçıvan Yöresi Düğünlerinde Müzik

Nahçıvan düğün törenlerinde düğünün ana unsuru müziktir. Bu dönemde milli bir halk çalgısı olan zurna özellikle tercih edilmektedir. Oldukça yüksek bir sese ve geniŖ bir ses yayılımına sahip olan zurna, ağırlıklı olarak düğün törenlerinde Yallı

icrası sırasında kullanılır. Zurna çalgısı siyah bir boğanın boynuzundan yapıldığı için halk arasında “kara zurna” olarak da adlandırılır. Zurna bir nefesli çalgıdır ve genellikle çok büyük değildir (web 4). Eski bir vurmali çalgı olan davul, Nahçıvan düğünlerinde de yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu enstrüman

özellikle gelini babasının evinden çıkarırken ritmik bir oyunculuk yaratmak için gereklidir (web 5). Yumuşak ve melankolik bir sese sahip milli bir halk çalgısı olan balaban, Nahçıvan düğün törenlerinde de kullanılır (web 6).

Fotoğraf 3. Nahçıvan düğünlerinde kullanılan müzik aletleri (web 4, 5, 6)

Nahçıvan düğünlerinde müzisyenler eğitilmiş icracılardır. Düğün müzisyenlerinin profesyonel müzik eğitimi alması her zaman gerekli değildir. Ancak mükemmel bir müzik anlayışları vardır ve törenlerde çalınan müziğe aşinadırlar. Araştırmacı Bahlul Abdulla'ya göre “Düğün kutlaması özellikle gelin ve damadın dansıyla renklenir. Bey genellikle “Kazagi”, “Şalaho”, “Bagdaduru” ve benzeri, cesaret ve çabukluğu yücelten ve koreografik becerilerini gösteren dansları seslendirdi. Gelinler genellikle popüler lirik dans “Uzundare”yi seslendirdi.”

(Abdulla, 1990: 12). Müzisyenler genellikle açık havada halk dansı yaparlar. Genellikle lirik kadın danslarının yanı sıra kahramanlık erkek dansları da müzisyenler tarafından icra edilir. Müzikolog Saadat Abdullayeva, “Azerbaycan Halk Müziği Enstrümanları” kitabında düğün törenlerinde çalınan müziği şöyle anlatıyor: “Azerbaycan düğünleri halk oyunları açısından zengindir. Dans ezgileri, enstrümental müziğin temelidir. Burada her aşamaya özgü danslar kullanılır.” (Abdullayeva, 2002: 260).

Fotoğraf 4. Nahçıvan düğünlerinde müzik yapanlar (web 7)

Araştırma Problemi

Bu araştırmada, Azerbaycan folkloründe önemli bir yeri olan Nahçıvan yöresindeki düğün ritüelinin kültürel ve müzikal açıdan incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın problemi aşağıda belirtilmiştir.

- Azerbaycan'ın folklorik unsurlarından olan Nahçıvan Yöresi düğün ritüelleri ve düğünlerde icra edilen eserlerin müzikal özellikleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma modeli, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ve doküman analizi tekniklerine uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırmada, Nahçıvan bölgesinin seçilmesinin nedeni bölgenin folklorik özellikleri açısından zengin içeriğe sahip olması ve folklorik açıdan korunmasıdır. Araştırmada veri toplama araçları olarak ilgili dokümanlar ve görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada Nahçıvan düğün ritüelinin öğeleri ilgili kaynaklar ve görüşmeler ışığında sunulmuştur. Düğün ritüelinin unsurlarında icra edilen eserler müzikal açıdan analiz edilmiştir. Eserlerin nota haline getirilmesinde Sibelius notasyon programı kullanılmıştır. Araştırmacı, Nahçıvan bölgesinde yaşayan yaşlılarla görüşmeler yapmıştır. Görüşmelerin transkripsiyonları yapılarak bulgularda sunulmuştur.

Fotoğraf 5. Araştırmacının Nahçıvan yöresinde yaşayan bir yaşlı ile görüşmesi

Görüşmelerden elde edilen bilgiler ilgili dokümanların incelenmesi ile elde edilen bilgileri destekleyici olarak kullanılmıştır. Görüşme yapılan kişiler kaynakçada eklenmiştir (bkz: kaynakça).

Bulgular

Nahçıvan Yöresi Düğün Ritüelinin Aşamaları ve İcra Edilen Müzikler

Bu bölümde Nahçıvan yöresi düğün ritüelinin aşamaları, bu aşamaların folklorik ve kültürel açıdan terimsel karşılıkları sırayla sunulmuştur.

Düğünün Elçilik Aşaması

Düğünün ilk aşaması elçilikle başlar. Birbirlerini gören ve hoşlanan iki genç (bazen gençler görücü usulü ile de tanıştırılırlar) ailelerine haber verirler. Beğenilen kız için ilk önce hanımlar (oğlanın annesi ve yakın akrabalarından biri) elçilik ederler. Kadınların ziyareti başarılı olursa, erkek evinin yaşlıları, “Evet” yanıtı almak için kız evine büyük elçilik için giderler. Bu sırada “Şirin Çay” töreni için toplananlar, “Evet” cevabından sonra özel bir şekilde hazırlanan çayı içerler.

Belge Töreni

“Belge” adı verilen törende kıza yüzük, yazma (eşarp) ve tatlı honçaları getirilir. Halkımız kırmızıyı sevinç, neşe ve mutluluğun sembolü olarak gördüğü için yazma genellikle kırmızı renkli olur. Erkeğin kız kardeşi veya yakın akrabalarından biri yüzüğü gelinin parmağına takar, yazmayı onun omzuna örter, bu sırada yüzüğü takana kız evi tarafından hediye verilir. Kız evinden biri damada yemek götürür ve hediyesini alır. Bazı yörelerde uygulanan bir adete göre, tatlının yarısı geline yedirildikten sonra diğer yarısı yemesi için damada götürülür.

Nişan Töreni

“Belge” töreninden kısa bir süre sonra büyük nişan töreni yapılır. Bu süre zarfında kız için alışveriş yapılır. Nişanlılık döneminde, düğüne kadar bütün bayramlarda, kıza “bayram payı” (bayramlık) götürülür: kıyafetler, mücevherler, çeşitli tatlılarla dolu honçalar (bohçalar) hazırlanır ve her bayrama özel ikramlar götürülür. Örneğin, Kurban Bayramı’nda boynuzlu koç, Nevruz’a özel geleneksel Nevruz tatlıları (şekerbura, baklava, badambura, goğal) vs. nişandan

sonra oğlan, misafir olarak davet edilinceye kadar kızın evine gitmez. Kızın ailesi oğlanı arkadaşları ve akrabalarıyla birlikte davet eder ve buna “ayakaçtı” denir.

Düğün Hazırlıkları

Bir süre sonra damadın en yakın akrabaları (çoğunlukla erkekler) düğünün gününü belirlemek için kız evine gider, düğün günü belirlenir ve düğün hazırlıkları başlar. Belirlenen zamanlarda önce kız, sonra erkek düğünü yapılır. Eski zamanlarda günlerce süren düğün töreni (genellikle cuma akşamları, cumartesi ve pazar dahil 3 gün sürerdi) artık mümkün olduğu kadar kısa (sadece bir gün) yapılmaktadır. Hatta bazen kız ve erkek düğünü aynı günde gerçekleştirilmektedir. Eskiden düğünden birkaç gün önce kadınlar ve kızlar erkek ve kız evinde toplanır, hamur yoğurur ve tandırda “toy çöreyi” (düğün ekmeği) denilen lavaş (yufka) pişirirlerdi. Bir çok yerde artık bu gelenek ortadan kalkmıştır.

Paltarbiçti Meclisi

Düğünün ilkgününde, kız evinde “Paltarbiçti”, “Parçabiçti”, bazı bölgelerde “Parça” olarak adlandırılan ve yalnızca kadınların katıldığı bir yapılı, damat tarafı küçük bir müzik grubu ile bu meclise katılır, geline aldıkları elbiseleri, mücevherleri getirir ve onları burada bulunan misafirlere gösterirdi. Ev akraba ve komşularla dolardı. Herkes yan yana dizilir ve töreni ilgiyle izlerdi. Gelen misafirler gelin için kimi kumaş, kimi hediye, kimi para getirirdi. Sırayla konuklara yaklaşan kadın “dizdayağı” (bahşiş) toplardı. Folklor söyleyicimiz Simuzer teyze o zamanları böyle hatırlıyor: “Bir araya gelip, bugün gelinin “Parça”sı olduğunu söylerlerdi. O zamanlar ne vardı? Bir kadın beline yazma bağlar, içini kuru dut, kayısı, iğde ile doldururdu. Yaklaştığı misafirler ona para verir, o da bunu yüksek sesle herkese duyururdu. Mesela, “Simuzer 5 manat” - deyip, parayı aldıktan sonra “Allah sizin bekarlarınıza da nasip etsin” diyerek o misafirin karşısındaki tabağa kuruyemiş koyardı. Toplanan para geline verilir.” (Kaynak kişi: Guliyeva Simuzer). Şimdi bu gelenekler bazı köylerde

devam etmekle beraber birçok yörede artık uygulanmamaktadır. Ortadan kalkan başka bir gelenek ise, düğünden önce erkek tarafının kızın annesine “Süt hakkı” ve ya “Başlık” denilen bir para vermesidir. Kız tarafı bu paraya çeyiz hazırlardı.

Düğünün bir takım komik, esprili gelenekleri de vardır. Bunlardan biri “Gazanaçdı” denilen adettir ki, düğün günü aşçı yemeği servis etmeden önce “Kazanın kapağı açılmıyor”- diye damadın yakınlarına seslenir, bu zaman kapağın açılması için damadın babası veya amcası yemek kazanının kapağının üzerine “nemer” (para, bahşiş) atarlar.

Kına Gecesi Töreni

Erkek düğününden bir veya birkaç gün önce, düğün geleneklerimizin en ilginç olarak kabul edilen “Kına Gecesi” (“Hınayahdı”) yapılı. Kına gecesi müzik çalınır, misafirler yiyip içer ve eğlenirler. Bu sırada çeşitli türküler ve oyunlar oynanır. Oğlan evinin genç ve yaşlıları, erkek ve kadınları büyük bir kasede demlenen kınayı kız evine getirirler. Kına honçasını getirene hediye verilir. Hazırlanan kınayı gelin dahil herkes eline, parmaklarına sürer.

Kınada Okunan Türküler

Kına töreni sırasında her iki taraftaki insanların söyledikleri “Hakıştalar” (aynı zamanda “hakuşka” olarak da bilinir) özellikle ilgi çekicidir. Nahçıvan’da yaygın olan merasim müzik folklorünün örnekleri arasında halk türküleri ve bunların arkaik türleri olan “Hakıştalar” ve “Gülüm heyler” yöresel folklorün araştırılmasında özel bir öneme sahiptir. Bu şarkı-dansların baş icracıları, düğüne veya halk şölenlerine toplanan genç kızlar ve kadınlardır. “Hakıştalar”ı icra eden hanımlar iki gruba ayrılarak karşı karşıya gelir ve deyişme (atışma) başlar. Hakıştalar okunurken genellikle müzik çalmaz. Raksın ritmini el çırparak tutarlar. Resitatif bir üslupla, atışma şeklinde söylenen komik, mizahi sözleri olan hakıştalar ile kına merasimi daha da eğlenceli bir hal alır.

Hakıta Türküleri

Dört mısra ve her mısrasında yedi heceden oluşan "Hakıtalar"ın sözleri ağırlıklı olarak mizahi, nükteli, çok beyitli olup Şarkının diziliŖini ortaya koymaktadır:

Balgun balguna baxır, hakuŖka,
stnden bulag axır, hakuŖka.
Bu toyun camahatı, hakuŖka,
Menim yarım a baxır, hakuŖka.

Gırmızı balınc özü, hakuŖka,
Yar da beyenmir bizi, hakuŖka.
Yarı yreden gızı, hakuŖka,
Dilinden lal olaydı, hakuŖka.
(Kaynak kiŖi: Guliyeva Simuzer).

Menim yarım seyitdi, hakuŖka,
Qastum-Ŗalvar geyipdi, hakuŖka,
Yığıb dünyanın malın, hakuŖka,
Mene gurban deyipdi, hakuŖka.
(Kaynak kiŖi: Seyidova Ksn).

Menim yarım seyitdi, hakuŖka,
Qastum-Ŗalvar geyipdi, hakuŖka,
Yığıb dünyanın malın, hakuŖka,
Mene gurban deyipdi, hakuŖka.
(Kaynak kiŖi: Seyidova Ksn).

Bu dere alıxlıdı, hakıta,
Alıxlı-balıxlıdı, hakıta.
Men sevdiyim oğlanın, hakıta,
Ayağı arıxlıdı, hakıta.

Gebirsannıx gl aŖdı, hakıta,
Ölüler durdu gaŖdı, hakıta.
Gedin anama deyin, hakıta,
Gızın goŖuldu gaŖdı, hakıta.
(Mammadova, 2012: 186-188).

"Gülüm hey" Türküleri

Nahçıvan'da düğün törenlerinde (aynı zamanda Nevruz törenlerinde) icra edilen bir sonraki Şarkı ve dans türü "Gülüm heyler"dir. Őiirsel-anlamsal yapısı nükteli, mizah ve aŖk motifli oyunun Ŗekli "Hakıtalar"daki ile aynıdır. Ama buradaki fark, Ŗiirin her mısrasının sonunda ikinci grubun üyelerinin "hakıta" yerine "gülüm hey" demeleri ve yallıdaki gibi omuz omuza dans etmeleridir. Aynı zamanda "gülüm hey"ler belli bir melodiyle okunuyor. Burada deęiŖik kıtalar aynı iki ölçüden ibaret melodi üzerinde okunuyor. Melodinin diyapazonu tüm folklor örneklerinde olduğu gibi küçüktür. Ses aralığı K3 hacmindedir. AŖaęıdaki rnek bu fikri doğrulamaktadır:

Ar - mud a - ęa - cı ha - a, A g - lm hey, g - lm hey!
İ - gid a - na de - mi - Ŗm, A g - lm hey, g - lm hey!

3   - lim i - liŖ - di sa - a A g - lm hey, g - lm hey!
Sev - di - yin a - lib qa - a A g - lm hey, g - lm hey!

Nota 1. "Gülüm hey" türküsü (notaya alan: G.Mammadova)

Baxçamızda nar şirin, gülüm hey,
Heyva şirin, nar şirin, gülüm hey,
Sağ olsun gohum-gardaş, gülüm hey,
Hamısinnan yar şirin, gülüm hey.
(Azerbaycan folkloru antologiyası, 1994: 294).

Armut ağacı haça,
A gülüm hey, gülüm hey.
Elim ilişdi saça,
A gülüm hey, gülüm hey.
İgid ona demişem,
A gülüm hey, gülüm hey.
Sevdiyin ala, qaça,
A gülüm hey, gülüm hey.
(Kaynak kişi: Eminova Meleksima).

Bölgenin müzik folklorunda “Hakişta” ve “Gülümheyler”in yaygın bir şekilde popüler olması, Nahçıvan’ın zengin kültürel mirasını, folklor ortamının varlığını göstermekte ve türlerinin çokluğunu ve çeşitliliğini

gerçeklerin diliyle bir kez daha teyit etmektedir. Şunu da özellikle belirtmek gerekir ki, “hakişta” Nahçıvanın hemen hemen her yöresinde okunuyorsa, “gülüm heyler” esasen Şerur ve Şahbuz yörelerinde rastlanmaktadır.

Kına Gecesi Adetleri

Kına gecesi, gelin tarafı da damat için kına hazırlar ve damat honçası ile birlikte oğlan evine gider. Damadın annesi, damat honçasını getiren kıza bir hediye verir. Gelinin yakınları damatla oynar ve herkes damada “şabaş” (para) verir. Burada çeşitli yallılar (halk oyunları) oynanır. Bunların en ünlüsü “Bey Yallısı”dır. Bu dansın damat tarafından herkesle birlikte icra edilmesinden dolayı “Bey Yallısı” ismi verilmiştir. Sıradan günlerde halk arasında bir söz vardır: “Kına gecesi mi, neden uyumuyorsunuz?” Bu ifade, kına gecelerinin uzun ve sabaha kadar sürdüğünün bir işaretidir. Kına gecesinde gece yarısına kadar müzik çalar, çeşitli türküler ve o zamanın popüler şarkıları söylenir, gençler dans ederlerdi.

Nota 2. “Kına Gecesi” türküsü (notaya alan G. Mammadova)

Girdim beyin otağına,
Honçasın goydum yanına.
Gadan bibinin canına,
Bey duran oğlan, sene gurban olum,
Tel vuran oğlan, sene gurban olum.

Toy evine gelen kızlar, gelinler,
Siz de deyin, toya gelen oynasın.
Adını demirem, elden ayıpdır,
Gemzesi bağrımı delen oynasın,
Siz de deyin, toya gelen oynasın.

Göy at gelsin enişden,
Sinebendi gümüşden.
Hamının subayına qismet,
Honçadaki yemişden.

(Kaynak kişi: Guliyeva Simuzer).

Kına gecesinde genelde uyunmaz, herkes uyanık kalır, düğün için hazırlık yapıldı. Aynı zamanda, özellikle gençler fıkralar anlatır, çeşitli şakalar yapar ve birbirleriyle eğlenirlerdi. Kına gecesinde eğer biri uyursa, diğerleri onu yatağa diker, ocaktan

kül (is) alıp yüzüne sürer, üzerine su döker vs. komik eylemler gerçekleştirirlerdi. Kadınların kına gecelerinde erkek kıyafetleri giyip kendilerini tanınmaz hale getirerek seyircileri eğlendirmeleri de eski bir mizah geleneğidir. Kına gecesinde, oğlan evinden kız tarafı yakınlarının, aynı zamanda, kız evinden oğlan tarafı yakınlarının her hangi bir eşyayı çalması da şakadır. Ayrıca geleneğe göre kına gecesini damat sağdıç ve solducu ile birlikte, gizlice kız evine gider, bir tavuk çalar, tavuğu kesip pişirir ve yerler.

“Gelinin Baba Evinden Gitmesi” Töreni

Eskiden gelini baba evinden almaya damat gitmezdi. Damadın babası başta olmak üzere ailenin büyükleri, tüm yaşlı genç, herkes gelini baba ocağından yeni evine götürmeye giderlerdi. Bu sırada damat, sağdıç ve solduğuyla birlikte evin çatısında beklerdi. Ama günümüzde gelini baba evinden çıkarmaya herkesle birlikte damat da gitmektedir. Gelin kapıdan çıkarken başının üstünde Kur'an-ı Kerim tutulur, gelin onun altından geçer.

Fotoğraf 6. Gelinin baba evinden gitmesi töreni (araştırmacının kişisel arşivi)

Bundan sonrakız tarafından erkek çocuklardan biri kapıyı keser ve gelini götürmelerine izin vermez, damadın babasından bahşiş alır ve çekilir. Buna “qapıkesdi” denir. Bazı yörelerde damadın en yakın akrabalarından yaşlı birisi, bazılarında da genç bir adam gelinin beline kırmızı kuşak bağlar. Kuşağı üç defa gelinin başından ve ayaklarının altından geçirir, her defasında salavat getirir, “Allahümme salli alâ Muhammed’in ve alâ âli Muhammed” der ve üçüncü söyleyişinde kuşağı gelinin beline sıkıca bağlar (Kaynak kişi: Seyidov Mirmöhün). Bu ise gelinin gittiği yeni eve bağlı olması anlamını taşır. Baba, kızını hayır dua ve nasihatle uğurlar. Gelin için, kız tarafından genç kızlar ayna ve kırmızı kurdele ile süslenmiş bir lamba tutarlar. Damat tarafı yakınları müzik eşliğinde dans eder.

Gelinin Uğurlama Töreninde Müzik

Daha eski zamanlarda düğünlerde şarkı okuma adeti yoktu. Düğünlerde esasen 2 zurna ve davul (nağara) eşliğinde insanlar çeşitli halaylar, halk dansları icra ederlerdi. Tahminen son 50-60 yıl öncesinde düğünlerde şarkı okumak artık moda olmuştur. Gelini baba evinden götüren zaman damat tarafı yakınları müzik eşliğinde dans eder, “Aparmağa gelmişik”, “Yol açın gelin gelir”, “Ay mübarek” gibi şarkılar söylerler. Bu zaman, müzik grubu ağırlıklı olarak garmon, nağara ve klarnetten oluşur.

Aparmağa Gelmişik Şarkısının Müzikal Analizi

Moderato

A-par-ma ğa göl-mi-şik, şal al - ma- ğa göl-mi-şik. Oğ-la-nın a - da - mı - yıq,

a - par - ma - ğa göl - mi - şik, oğ - la - nın a - da - mı - yıq, a - par - ma - ğa göl - mi - şik.

Nota 3. Nahçıvan düğünlerinde okunan “Aparmağa Gelmişik” şarkısının nota analizi

“Aparmağa Gelmişik” şarkısı fa Segah, 6/8-lik metrik ölçü, “Moderato” tempoda, aynı zamanda neşeli ruhdadır. Şarkının biçim yapısı böyledir: 4+4+4. Burada periyot üç cümleden oluşmuştur. İkinci cümle birincinin tekrarıdır.

Yol Açın Gelin Gelir Şarkısının Müzikal Analizi

Andantino

7 Ay yol-la-ra gül dö-şa- yin, yol a-çın, gə- lin gə- lir, gül ol- sun, gül- dön- ge- yin,

12 ay yol a- çın, gə- lin gə- lir. Qar- da- şın gül to - yu- dur, yol a- çın,

gə- lin gə- lir, Mü- ba- rək ol- sun! "De- yin, yol a- çın gə- lin gə- lir.

Nota 3. Nahçıvan düğünlerinde okunan “Aparmağa Gelmişik” şarkısının nota analizi

Gelinin Damat Evine Gelmesi Töreni

Düğün günü geline kendisi ile birlikte götürmesi için baba evinden beyaz veya kırmızı renkli yumurtlayan tavuk hediye edilmesi geleneği de yaşatılan adetler arasındadır. İnanca göre o tavuk kesilmez, eceli ne zaman gelirse kendiliğinden ölür. Çoğu zaman evin avlusunda gelin için kurbanlık bir koç kesilir. Bu sırada damat yakın arkadaşları (sağdıç ve solduc) ile evin çatısına çıkar ve gelinin başına kırmızı elma ve küçük şekerler atar. Çocuklar, gençler, herkes atılan bu şekerlerden evine götürmek ister, şekerlerden yiyecek olanlara da düğün ve mutluluk nasip olacağına inanırlar. Gelin, damat evinin kapısına geldiğinde, kırması için onun ayağının altına bir tabak koyarlar. Bunun anlamı çeşitli şekillerde yorumlanır: nazar kırmak, kötü ruhları uzaklaştırmak ve aynı zamanda gelinin kendi gücünü göstermesi anlamına gelir. Eve girdikten sonra gelinin oturması için ayrı bir sandalye konur. Kayınpeder ve kayınvalide ona “Hoşgeldin” derler. Gelin “çokbilmiş” çıkarsa sandalyeye oturmaz ve etraftakiler damadın annesine “Bahşış verin, gelin otursun.” diye seslenirler. Damadın annesi geline “helet” (bahşış) - para, altın veya herhangi bir hediye verir ve buna “dizdayağı” denir.

Damat Evinde Müzik

Damat evinde akşamdan müzik çalınır,

kızlar, gelinler ve erkekler çeşitli dansların eğlenceli ritimleri eşliğinde dans eder, yallı oynarlar. Müzikolog M.İsmayilov, dans ezgilerini tempo ve ritmik karakter bakımından türlere ayırmıştır. “Günlük yaşamda, yani, düğünlerde, ziyafetlerde, halk şenliklerinde, eğlencelerde vs. yerlerde icra edilen danslar ritmik karakterlerine, melodilerine ve hareket hızlarına göre ağır-orta, hafif-ritmik ve Gaytağı gibi hızlı ve tempolu danslar olarak ayrılmaktadır” (İsmayilov, 1984: 44). Bilim insanı, “Mirzeyi”, “Turacı”, “Uzundere” gibi ağır ve yumuşak oyunların yaşlılar tarafından, “Terekeme”, “Brilyant”, “Ceyranı” gibi hafif ve ritmik dansların genç erkek ve kızlar, “Gaytağı”, “Gazağı”, “Hançobanı” gibi hızlı ve tempolu dansların ise sadece genç erkekler tarafından oynandığını belirtmektedir.

Nahçıvan Düğünlerinde Önemli Bir Folklorik Sembol: Yallı Dansı

Nahçıvan halk oyunlarının arzları ve şekilleri de rengarenktir. Burada ayrıca erkeklerin oynadığı veya erkeklerin katılımı olmadan yalnızca kadınların oynadığı oyunlar da mevcuttur. Halk oyunları içerisinde solo danslar, iki erkek veya iki kadının birlikte gerçekleştirdiği danslar oyunlar, grup ve toplu şekilde oynanan oyunlar da vardır ki, onlar karakter, tempo ve melodi bakımından farklılık içerir. Özellikle çeşitli törenlerde

ve düğünlerde icra edilen danslara köy folklor muhitinde zurna, balaban ve tulum, şehir ortamında ise ayrı ayrı halk müzik çalgıları eşlik eder. Dansların niteliğine göre milli müzik enstrümanlarından tar, balaban, nağara (davul), goşa nağara, klarnet, zurna vb. enstrümanlar yaygın olarak kullanılmaktadır. Nahçıvan düğünleri Yallı dansı olmadan düşünülemez. Yallı, Nahçıvan'ın müzik sembolü olarak kabul edilir. Bu nedenle düğünün bitmesine yakın kadın erkek, genç, yaşlı, omuz omuza herkes yallı oynar.

Fotoğraf 7. Nahçıvan düğünlerinde yallı dansı (araştırmacının kişisel arşivi)

Yallılar, tür çeşitliliği ve performans özellikleri bakımından diğer dans türlerinden farklıdır. Yallı (yallı Türkçe'de halay'a karşılık gelir) danslarının müzikal yapısının metro-ritmik özellikleri birbirine benzese de, her birinin metrik boyutlarındaki ölçü içi ritmik formüllerin farklı şekilleri bu türün niteliğini, çeşitliliğini ve çok yönlülüğünü kanıtlamaktadır. Yallı danslarının toplu dans türüne ait olması, bu janrın daha eski geleneklerden süzülüp geldiğini göstermektedir. Her bir yallı, melodik dil özellikleri ve dans sırasında yapılan ayak hareketlerinin çeşitliliği, aynı zamanda ulusal özelliklerden kaynaklanan lad-makam, entonasyon rengarekliği ve ritmik yapısı nedeniyle birbirinden farklıdır. Bu alanda yapılan araştırmalar, Nahçıvan'ın kadim geleneğinden miras kalan yallı müzik

örneklerinin komşu ülkelerde - Urmiye, Kars, İğdır ve diğer bölgelerde yaygın olduğunu kanıtlamaktadır. "Köçeri" ("Göçebe"), "Tanzara", "Tello", "Galadan-galaya", "Urfanı", "Qaz qazı" ve diğer Yallılar, eski çağlardan beri düğünlerimizin en çok oynanan danslarından olmuştur. "Yallı, toplu dans olduğu için insanlarda neşeli bir ruh hali uyandırır. Ayrı ayrı törenlerde icra edilen yallılar her zaman halk tarafından memnuniyetle karşılanmış ve icraları sadece Nahçıvan'da değil, tüm Azerbaycan'da bir gelenek haline gelmiştir. Yallı'nın tür özellikleri incelendiğinde psiko-emosyonel yönleri bakımından halk arasında bir tür toplu düşüncüyü, nezaket hislerini, samimiyyeti ve ulusal birlik tefekkürünü oluşturduğu sonucuna varılabilmektedir." (Mammadova, 2012: 74).

"Duvaggapma" Töreni

Nahçıvan'da düğünün ertesi günü damat tarafı "Duvaggapma" (Duvak) denen bir merasim düzenler, hem damadın, hem gelinin yakın akrabaları (gelinin annesi hariç) bu törende iştirak ederler. Onlar günün özel yemeklerinin - "Zirator", "Gayganag" gibi tatlı ikramların yanı sıra gelinin çeyizini getirirler. Ayrı bir sandalyede oturan gelinin başına küçük nişanda getirilen kırmızı eşarp veya yazma örtülür. Erkek evinden bir kadın, meyve ağacından bir dal alır, gelinin başındaki eşarbin iki ucunu toplar ve şöyle der: "Gelin geldi, ne getirdi? Gelin, yanında üç şeyle geldi: biri uzun, biri kısa, biri kalın. Uzun onun ömrü, kısa onun dili, kalın onun mal varlığıdır."

Fotoğraf 8. "Duvaggapma" töreninde gelin (araştırmacının kişisel arşivi)

Türkiye’de de “duvak” töreni yapılıyor. Müzikolog E. Eroğlu bu konuda şunları yazıyor: “Düğünün en son safhası olan “duvak” töreni, gelinin bekaretini, iffetini, çiftlerin karı-koca olmasını ifade eden bir törendir. Genellikle düğünün ertesi günü tertip edilen “duvak” törenine gelenlere yemek ikram edilir, yöreye has çalgılar eşliğinde türküler söylenir, oyunlar oynanır. “Duvak” genel olarak, hem kız, hem de erkek tarafından bayanların katıldığı, ortak bir eğlence görünümündedir. Evlenme gelenekleri dizisi duvak günüyle sona erer.” (Eroğlu, 2014: 275).

“Duvaqqapma” Şarkısının Müzikal Özellikleri

Ardından diyalog şeklinde “Duvaqqapma” şarkısı okunur. Nahçıvan folklorunda törenlerde yer alan birçok ezgi, sade müzik türü şeklinde, çalgı eşliği olmadan söylenir

ve bu da töreni daha ilginç yapar. Müzikal folklorun bölgesel özelliklerine ve rengarenk geleneklerinden kaynaklanan türün doğasına bağlı olarak merasim şarkıları arasında, özellikle düğün törenlerinde diyalog şeklinde olan şarkılara sıklıkla rastlamak mümkündür. Duvak törenine özel müzisyenler davet edilmediği için danslar yapılmaz, ancak şarkılar koro şeklinde törene toplananlar tarafından seslendirilir. Burada duvak merasimine özel olarak söylenen şarkının metin yapısı poetik-anlamsal yapısına göre ikiye ayrılır. Gelinin imajını yaratan ve onun dilinden konuşan sunucu, “Hanı atam? Hanı anam? Hanı Mirzem? Yoktur gardaşım (erkek kardeş), yoktur bacım (kız kardeş)” ifadeleri ile diyalogu başlatınca damadın akrabaları onu teselli ederek “Gayınatan (kayınpeder) senin atan, gayınanan (kayınvalide) senin anan” gibi ifadelerle gelinin yeni evinde, yeni hayatına başlamasını alkışlarla karşılarlar.

Moderato Not yazısı: G. Məmmədova

Gəlin de yər: Hanı a tam, Qo yu nu qu zu ya qa tam? Qayna tan sə nin a tan, ay gə lin

8 xoş gəl din, xoş gəl din. Bizim e və tuş gəl din tuş gəl din Gə lin de yər: Hanı Mir zəm söz lə ri mi

16 ya zıb dü zəm. Dağ lar da ə ki lib mə r zə, Gö yə rib xal xı b dı di zə. Bə yük qay nın sə nə mir zə, Bə yük qay nın

24 sə nə mir zə Ay gə lin xoş gəl din xoş gəl din Bi zim e və

29 tuş gəl din tuş gəl din Gə lin gəl di nə gət di? Yorğan la dö şək gət di.

Nota 5. “Duvaggapma” töreninde okunan “Hoş Geldin” şarkısının nota analizi (notaya alan G. Mammadova)

“Hoş Geldin” Şarkısının Müzikal Analizi

“Hoş Geldin” şarkısı 6/8-lik ölçü, “moderato” tempo, orta kısım 2/4 ölçüye gider, “moderato” tempo. Melodi çok basit. Şiirin metni değişse de melodi çok az değişir. Şarkının esas melodisi 4 ölçüden ibarettir. Bu şarkı neşeli tonlamalar açısından zengindir. Şarkının melodik planı aslında iki bölümden

oluşmaktadır. Diyalog tarzında olan şarkı gelin ve damadın akrabaları arasında geçen bir soru cevap şeklindedir. Gelinin okuduğu melodi 4, onu karşılayanların melodisi ise 8 ölçüden ibarettir. Ardından ikinci kısım 4+8 yapısı ile devam ediyor. Şarkıda 6/8 ve 2/4 metrik ölçülerin sırayla geçmesi görünüyor. Sonda söylenen 6 ölçülü melodide, damat

tarafı sevinçlerini ve tebriklerini koro şeklinde “Gelin, hoşgeldin, hoşgeldin, bizim eve tuş geldin, tuş geldin” sözleriyle ifade ediyor.

Şarkı bittiğinde bir erkek çocuk gelinin başındaki duvağı alıp kaçar, onu damada verir ve bir hediye alır. Bazı bölgelerde duvağı kaçıran çocuk onu meyve veren bir ağacın başına atar ki, gelin oğullu-kızlı olsun. Daha sonra damat tarafı, “Gelin geldi, ne getirdi?” sorusuyla meclisin sunucusuna soru yönelterek onu yeniden diyaloga davet ederler. O da gelinin getirdiği çeyizleri sırasıyla herkese gösterir. Düğünden üç gün sonra gelin, kocasıyla birlikte babasının evine gider, buna “elöpdü” denir. Genç aile, anne ve babanın elini öperek bir kez daha onların hayır duasını alır ve onlara minnet ve saygılarını sunarlar.

Ayagaçdı Meclisi

Düğünden kısa bir süre sonra gerçekleşen “ayagaçdı” meclisinde, önce gelinin ailesi, damadı ve aile üyelerini davet eder, sofrayı süsler, onları onurlandırır, her aile üyesine hediyeler verir ve daha sonra aynı adeti damat tarafı gelinin yakınları için gerçekleştirir. Bu gelecekte akrabaların birbirleriyle dostça ve samimi bir ilişki kurabilmeleri için yapılır.

Sonuç

Bu araştırma, Nahçıvan yöresi düğün ritüelleri, aşamaları, icra edilen eserlerinin müzikal analizinin yapıldığı bir araştırmadır. Nahçıvan yöresinin düğün törenleri şu aşamalardan oluşur:

- Düğünün Elçilik Aşaması
- Belge Töreni
- Nisan Töreni
- Düğün Hazırlıkları
- Paltarbiçti Meclisi
- Kına Gecesi Töreni
- Gelini Uğurlama Töreni

- Gelinin Damat Evine Gelmesi Töreni
- “Duvaggapma” Töreni
- Ayagaçdı Meclisi

Makaleyi yazarken çeşitli kaynak kişilerle görüşmelerde ve araştırmacı olarak katıldığım ve gözlemlediğim düğünlerde bu aşamaları takip ettim ve sırasını listeledim. Nahçıvan bölgesindeki düğün törenlerinde geleneklerin korunması, yaşlıların genç nesillere öğretmesinden kaynaklanmaktadır. Düğün törenlerinde söylenen şiirler, şarkılar ve müzikler sözlü olarak korunur. Yaşlılarla yapılan görüşmelerden yola çıkılarak Nahçıvan’da yapılan düğün törenlerinin özellikleri belirlenmiş ve makale çerçevesinde incelenmiştir. Makale, düğün törenlerinde okunan şiirlerin sevinç ve kutlama duygularıyla dolu olduğunu ve ağırlıklı olarak lirik aşk temalarıyla ilgili olduğunu belirledi. Düğün şarkılarının yapısı basittir ve genellikle aynı melodik malzemenin tekrar tekrar tekrarlanmasına dayanır. Genellikle melodinin tekrarı kısmen değiştirilir. Düğün törenlerinde söylenen şarkıların başlıca özellikleri şunlardır:

- Nahçıvan bölgesindeki düğün törenleri arasında en önemli aşamalar Nişan töreni ve Hınayahdi törenidir. Bunlar düğün hazırlığının en önemli kısımlarıdır.
- Düğün törenlerinin aşamalarına bağlı olarak şarkıların içeriği ve melodisi farklıdır. İlk aşamada söylenen müzik sadeliği ile ayırt edilse de, melodiler yavaş yavaş karmaşık hale gelir. Müziğin en zengin örnekleri “Hınayahdı” töreninde bulunabilir.
- Ağırlıklı olarak yallılar, halk dansları veeski türküler hakimdir. “Vağzalı”, “Şalaho”, “Terekeme” dansları, “Köçeri”, “Tanzara” yallıları, “Hoş geldin” gibi türküler daha sık söylenir. Yani, her tören için tipik olan müzikal numaralar vardır.
- Araştırma sırasında törenlerde söylenen bir kaç türkü yaşlılardan

öğrenilmiş ve tarafımdan yazıya dökülmüştür.

➤ Notalama sırasında şarkıların ritim ve melodilerinin benzerliklerine göre farklılık gösterdiği ve bu şarkıların hafızasını belirlediği belirlenmiştir.

Nahçıvan halkı geleneklere çok bağlıdır ve bu nedenle uzun yıllar düğün törenlerine ilişkin tüm aşamalar birkaç değişiklikle korunmuştur. Eskilerin anlattıklarıyla karşılaştırsak, bu geleneklerin korunduğunu ve bu geleneklere olan güvenin günümüzde bile hissedildiğini görüyoruz. Düğün genel kültürün aktarımında önemli bir unsur olduğu gibi müzik kültürünün de aktarımı açısından önemli bir unsur olduğu bu araştırmada görülmüştür.

Öneriler

İlerideki Araştırmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırma, Nahçıvan yöresindeki düğün geleneği ile müzik eserlerinin derlenmesini sağlamıştır. İlerideki araştırmalarda Nahçıvan'ın farklı bölgelerindeki düğün ritüeli ve icra edilen müziklerde ve müzik enstrümanlarında farklılaşma olup olmadığı araştırılabilir.

Araştırmada 4 kişiden görüşmelerle veriler alınmıştır. İlerideki araştırmalarda deneyim ve bilgiye sahip olan daha fazla kişilerden bilgiler alınabilir. Müzik eserleri ile ilgili detaylı bilgilere ulaşmak için düğün icra eden kişilerle de görüşmeler yapılabilir.

İncelenen dokümanlar bu alandaki yazılı kaynaklar olup, geçmişteki gazete, dergi, devlet kayıtlarının da incelenmesi sağlanabilir.

Uygulamacılara Yönelik Öneriler

Antropolog ve kültür araştırmacılarının ve müzisyenlerin bu alanda yapmış olduğu araştırmaların sergilenmesi ve tanıtımlarının yapılması ile bu alandaki araştırmaların paylaşımı ve aktarımında işbirliğine gidilebilir.

Düğün ve düğündeki müzik kültürünün

özelliklerinin araştırılmasına yönelik araştırma projeleri yapılabilir ve desteklenebilir.

Teşekkür

Yoğun çalışmalarım sırasında bana yardımını esirgemeyen Prof. Dr. Gülnaz Abdullazade'ye, Şahbuz Kültür Şubesi Müdürü Mübariz Aliyev'e, Ordubad Kültür Şubesi Müdürü Azer Mammadov'a, Venend Kültür Evi Müdürü Elnure Hacıyeva'ya, Dırnis Kültür Evi Müdürü Raziyye Bağirova'ya, kaynak kişiler bölümünde isimleri geçen söyleyicilere ve her zaman bana destek olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum!

Kaynaklar

Abdulla, B. (1990). *Azərbaycan merasim folkloru ve onun poetikasi. (Azərbaycan mütik folkloru ve poetikasi)*. Bakü: Elm.

Abdullayeva, S. (2002). *Azərbaycan xalq çalgı aletleri: tarixi-orqanoloji tedqiqat. (Azərbaycan halk mütik aletleri: tarixi-organoloji araştırma)*. Bakü: Adiloğlu.

Azizova, S. (2017). *Azərbaycanda toy merasimlerinde musigi folklorunun tedęigi. (Azərbaycan düğün törenlerinde mütikal folklor çalışması)*. Yayımınmamış Doktora Tezi, Bakü Mütik Akademisi, Bakü.

Behmenli, R. (2002). *Azərbaycan xalq regsleri (Azərbaycan halk dansları)*. Bakü: Adiloğlu.

Eroğlu, E., & Özkanat, Z. (2014). Unutulmaya yüz tutmuş bir gelenek “duvak töreni”. *Türük International Language Literature and Folklore Researches Journal*, 1(3), 272-278.

İsmayilov, M. (1984). *Azərbaycan xalq musiqisinin janrlari (Azərbaycan halk müziğinin türleri)*. Bakü: İşiq.

Ferzeliyev, T., & Qasımlı, M. (1994). *Azərbaycan folkloru antologiyası (Azərbaycan folklor antolojisi: Nahçıvan folkloru)*. Bakü: Sabah.

Mammadova, G. (2012). *Nahçıvan musigi folkloru (Nahçıvan mütik folkloru)*. Bakü: ADPU.

Nahçıvanda toy adetleri, (2012). Xalq Cebhesi Gazetesi.

Rüstəmov, S. (2005). *Azərbaycan xalq mahnıları (Azərbaycan halk şarkıları)*. Bakü: Önder.

Rüstəmov, S., Emirov, F., & Quliyev, T. (1981). *Azərbaycan xalq mahnıları (Azərbaycan halk şarkıları)*. Bakü: İşiq.

Görüşme Yapılan Kişiler:

Guliyeva Simuzer İbrahim gızı. Nahçıvan, Kengerli/ Gıvraq.

Seyidov Mirmöhün Mirmeşkur oğlu. Nahçıvan, Ordubad/Bilev.

Eminova Meleksima Ali gızı. Nahçıvan, şerur/ Yukarı Yayı.

Seyidova Kösün Rıza gızı. Nahçıvan, Kengerli/ Böyükdüz.

Web 1

https://az.wikipedia.org/wiki/Nax%C3%A7%C4%B1van_Muxtar_Respublikas%C4%B1

Web 2

https://az.wikipedia.org/wiki/Nax%C3%A7%C4%B1van_Muxtar_Respublikas%C4%B1

Web 3

<https://cdn.musavat.com/news/thumbnails/18ddeea4cf8ad314af455ac476c3e36a.jpg>

Web 4

<https://az.wikipedia.org/wiki/Zurna>

Web 5

<https://az.wikipedia.org/wiki/Na%C4%9Fara>

Web 6

<https://az.wikipedia.org/wiki/Balaban>

Web 7

<https://stringfixer.com/files/257451048.jpg>

Yazarın Biyografisi

Doç.Dr. Günay Mammadova (Günay Abbas gızı Mammadova), 1980 yılında Nahçıvan'da doğdu. 1999 yılında Nahçıvan Müzik Kolejinin "Müzik teorisi" bölümü, 2003 yılında Nahçıvan Devlet Üniversitesinin "Müzikoloji" bölümü ve 2005 yılında Azerbaycan Milli Konservatuarının "Müzikoloji" bölümünden yüksek lisans derecesi ile mezun oldu. 2007 yılından itibaren Azerbaycan Besteciler Birliği üyesidir. Şarkıları Nahçıvan Besteciler Teşkilatının konserlerinde çalındı. 2013 yılında sanat çalışmaları alanında doktora derecesini, 2015 yılında ise doçent unvanını aldı. 2016 yılında

Nahçıvan Devlet Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı olarak görevlendirildi. 2001 yılında müzik öğretmeni olarak iş hayatına başlayan Günay Mammadova, halen Nahçıvan Devlet Üniversitesi "Musikinin Tarihi ve Nezeriyyesi" bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmakta ve "Azerbaycan'ın Nahçıvan ve Türkiye'nin İğdir-Kars yörelerinin tören müziği" başlıklı ikinci doktora tezi üzerinde çalışmaktadır.

2011, 2021 ve 2022 yıllarında Azerbaycan Cumhurbaşkanı tarafından "Yaratıcı kişiler için kurulan burs" ile ödüllendirildi. Azerbaycan müziğinin çeşitli alanlarının çağdaş sorunlarına adanmış konularda bilimsel dergilerde, süreli yayınlarda yayınlar ve televizyonda, radyoda sık sık konuşmalar yapmaktadır. Azerbaycan ve yurtdışında düzenlenen uluslararası bilimsel konferans, sempozyum ve kongrelere, festivallere düzenli olarak katılmaktadır. Uluslararası kongrelerin moderatörlüğünü yapmaktadır. Uluslararası indeksli dergilerde hakemlik yapmaktadır. Müzik alanında çeşitli ders kitaplarının ve notların editörlüğünü ve incelemesini yapmaktadır. 4 kitabı, 60'a yakın bilimsel ve gazetecilik makalesi bulunmaktadır.

Email: gunay-memmedli@mail.ru, gunaymammadova6565@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6072-7135.

Extended Abstract

The aim of this article is to examine the cultural and musical aspects of the wedding ceremonies of the Nakhchivan region, which is one of the important elements of Azerbaijani folklore. The research model was designed in accordance with the case study and document analysis techniques from qualitative research methods. The reason for choosing the Nakhchivan region in the research is that the region has a rich content in terms of folkloric features and is protected folklorically. Relevant documents and interview method were used as data collection tools in the research. In the research, the elements of the Nakhchivan wedding ritual are presented in the light of relevant sources and interviews. The works performed in the elements of the wedding ritual were examined musically. The problem of the research is stated below. What are the musical features of the wedding rituals of Nakhchivan Region, which is one of the folkloric elements of Azerbaijan, and the works performed at weddings? The research model was designed in accordance with case study and document analysis techniques from qualitative research methods. The reason for choosing the Nakhchivan region in the research is that the region has rich content in terms of folkloric features and is protected. Relevant documents and interview method were used as data collection tools in the research. In the research, the elements of the Nakhchivan wedding ritual are presented in the light of relevant sources and interviews. The works performed in the elements of the wedding ritual were analyzed musically. Sibelius notation program was used in the notation of the works. The researcher conducted interviews with the elderly living in the Nakhchivan region. Transcriptions of the interviews were made and the findings were presented. In Nakhchivan region weddings; There are stages of liking a girl, interrupting, embassy, engagement, holiday, girl's wedding, henna night, men's wedding, veil ceremony, hand kissing. Yallı Dance is an important musical symbol of the region. This dance is performed collectively, its variety and dance melodies are unique. Other games played at weddings; Kocheri, Tanzara, Tello, Gala-to-galaya, Urfanı have survived to the present day with cultural transfer. In the research, the musical notes of the folk songs Hakişta, Gۆlüm Hey, Henna Night and Bride's Farewell were presented. Among the wedding ceremonies in the Nakhchivan region, the most important stages are the Engagement ceremony and the Hınayahdı ceremony. These are the most important parts of wedding preparation. Depending on the stages of the wedding ceremonies, the content and melody of the songs are different. Although the music sung at the initial stage is distinguished by its simplicity, the melodies gradually become complex. The richest examples of music can be found in the "Hınayahdı" ceremony.

Keywords

Nakhchivan region, music folklore, music ritual, wedding music